

सधै र सबैको लागि खबर खोज्ने अभियान

खबर दर्पण

Khabar Darpan National Daily

राष्ट्रिय दैनिक

विज्ञापन गराउन सम्पर्क
गर्नुहोस् ।

यस खबर दर्पण दैनिक पत्रिकामा आफ्नो पसल, व्यापारिक प्रतिष्ठान, उद्योग, संघ संस्था, लगायतको प्रचार प्रसारको लागि अवश्य सम्पर्क गर्नुहोस् ।

सम्पर्क नं. : ९८४४०२५१८४, ९८०७६७५१२५,
९८५४०२९०५३, ९८०७८५०५८१, ९८६३६३२९८९

वर्ष ८ अंक ३४५ २०८२ साल साउन १४ गते बुधवार 30 July 2025 पृष्ठ ४ मूल्य रु. ५ www.shirishnews.com

‘निसास्सिँदै तराई-मधेश, गहिरिँदै कृषि सङ्कट’

खबर दर्पण समाचारदाता

साउन १३ गते, बर्दियास तराई मधेशमा न माटो भिजाउने पानी, न जनताको मन शान्त हुने अवस्था । खेतबारी सुक्खा छन्, धानको वीड ‘बेन्याटो’ मै सुक्दैछन् । जेनतेन रोपाईँ गरिएका खेतमा धाँजा फाटेका छन्, किसानमा चिन्ताको धाँजा अझै गहिरिँदै छ । वर्षायाम अर्थात् जेठ १८ देखि असोजमध्ये आधार समय घर्किसकेको छ, तर अन्नभण्डार मधेशमा अझै ५० प्रतिशत रोपाईँ हुन सकेको छैन । खडेरीले सङ्कटको अवस्था छ । चापाकल सुक्दैछन्, इनार रि तिँदैछन् । पिउने पानीसमेत ट्याङ्गरले बोक्नु परेको छ । यो सङ्कट केवल मधेशका लागि चेतावनी होइन-दुःखद यथार्थ हो । नागरिकले विगतदेखि नै भोग्दै आएको यस समस्यामा यसपटक सरकारको पनि स्वीकारोक्ति आएको छ । कृषि आधारित ‘जीवन लय’ नै विथोलिने चिन्ता

दर्शाउँदै मधेश प्रदेश सरकारले गत असार २६ गते ‘सुक्खाग्रस्त क्षेत्र’ घोषणा गरेको छ । सङ्घीय सरकारले पनि यही साउन ८ गते ९७ गते मन्त्रपरिषद् निर्णय ० उक्त प्रदेशलाई तीन महिनाका लागि ‘विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र’ घोषणा गरेको छ । ती नै तहका सरकारले यस सङ्कटलाई गम्भीरतापूर्वक लिएका छन् । गत साउन ९ गते मधेशमै पुगेर प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले दिएको अभिव्यक्ति त्यसैको प्रकट रूप हो । त्यहाँ उहाँले भन्नुभएको थियो, “मधेश प्रदेशलाई सरकारले विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरेको छ । अब दीर्घकालीन र तत्कालीन उपाय अवलम्बन गरेर पानीको आवश्यकता पूरा गरिनेछ । त्यसका लागि तत्कालै ५०० वटा डिप बोरिङ जडान गरिनेछ ।” त्यसपछि साउन १० गते गृहमन्त्री रमेश लेखकले विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषित तराई-मधेशका स्थानीय तहका प्रमुख/अध्यक्ष र प्रमुख जिल्ला

अधिकारीहरूलाई समस्या समाधानमा लाग्न निर्देशन दिनुभयो । “नागरिकको पीडामा सरकार गम्भीर छ । अब खानेपानी र सिँचाइका लागि प्राथमिकताका आधारमा डिप ट्युबवेल र डिप बोरिङ जडान गरिनेछ, सबै निकायबीच समन्वय र सहकार्य होस्”, उहाँको भनाइ थियो । यो सङ्कट एकाएक आएको होइन र चाँडै जानेवाला पनि छैन । त्यसैले विज्ञहरूले जलवायु परिवर्तन र चुरे दोहनका कारण ‘खतराको घण्टी’ बजाइरहेको छ भनेर पटकपटक चेतावनी दिँदै आएका छन् । जलवायुजन्य प्रकोपले नेपालको कृषिप्रणाली विथोलिएको र त्यसले लाखौँ मानिसको जीविकोपार्जनको आधार नै सङ्कटमा रहेका धेरैको चेतावनी छ । जलवायु परिवर्तनविज्ञ मधुकर उपाध्याय भन्नुहुन्छ, “हामीले लगातार तेस्रो सुक्खा हिउँद भोग्यौँ । अब चौथो हिउँद सुक्खा भए के गर्ने ? सरकार र सरोकार भएकाहरूसँग योजना हुनुपर्छ ।”

मानिसका लागि पहिलो आवश्यकता स्वच्छ हावा र त्यसपछि खाना हो । त्यसैले जलवायु परिवर्तनका असर न्यूनीकरण र अनुकूलनका कुरा हुँदा कृषिलाई उच्च प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने विषय यस वर्षको खडेरीबाट सिक्नुपर्ने कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयका सहसचिव डा रामकृष्ण श्रेष्ठको भनाइ छ । “हिउँद त सुक्खा भइरहेकै छ, हुँदाहुँदा वर्षायाम पनि सुक्खा हुन थाल्यो । यो समस्या बर्सिनि थप गहिरिनेवाला छ । त्यसैले अब नीति, प्राथमिकता र कृषि प्रणालीमाथि गम्भीर विमर्श गर्नुपर्ने बेला आयो”, उहाँले भन्नुभयो । कृषिका लागि खाद्य अभियानका संयोजक उद्वव अधिकारी पनि समयका चुनौती सामना गर्नेगरी अगाडि बढ्न पछिल्लो सङ्कटले ‘घण्टी’ बजाएको बताउनुहुन्छ । उहाँ भन्नुहुन्छ, “नेपालमा खडेरी सामान्य विषय होइन, यो सङ्कटको गम्भीर सङ्केत हो ।

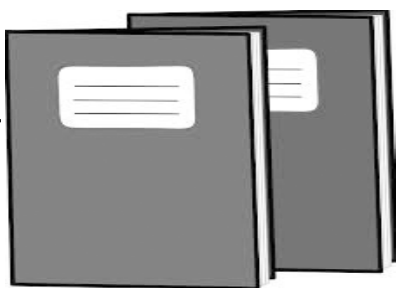
नेपालको मौसमी चक्र नै विथोलिएको छ । कृषि क्षेत्र सबैभन्दा मारमा छ । केही वर्षमै लाखौँ मानिसको जीविकोपार्जनको आधार गुम्ने खतरा छ । अब यसमा अनुकूलित हुने उपायको विकल्प छैन ।” यो कुरा सरकारले पनि महसुस गरिसकेको छ । गत साउन ५ गते कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको वार्षिक प्रगति सार्वजनिक कार्यक्रममा मन्त्री रामनाथ अधिकारीको अभिव्यक्तिले यस्तै सङ्केत गर्थ्यो । उहाँ भन्दै हुनुहुन्थ्यो, “सरकारले कृषिउपजमा आत्मनिर्भर बन्न हरसम्भव प्रयास गरिरहेको छ । केही वस्तुमा आत्मनिर्भर भइसकेको छौँ, तर धानलगायत केही खाद्यबालीमा त्यो लक्ष्यलाई प्रकृतिले नै चुनौती दिएको छ । अन्नभण्डार मधेशमै पर्याप्त धान रोपाईँ हुनसकेको छैन । अब तत्कालीन र दीर्घकालीन उपायको खोजी गरेर अगाडि बढ्छौँ ।”

जलवायु सङ्कट र मधेश नेपालमा केही दशकअघिसम्म पनि जलवायु परिवर्तन हल्लाको विषय थियो । यो मुद्दा विकास साभनेदारहरूले बहसमा ल्याइदिएको विषयका रूपमा मात्र बुझ्नेहरू धेरै थिए । कतिपयलाई काल्पनिक जस्तो लाग्ने यो विषय नेपालीका लागि भने यथार्थमै परिणत भइसकेको छ । “यो हाम्रा लागि दूर भविष्यमा आइपर्ने चुनौती होइन, वर्तमानमा आइसकेको खतरा हो । यसले आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, कृषि, ऊर्जा, मानव स्वास्थ्य, जैविक विविधता, प्राकृतिक पारिस्थितिक प्रणालीलगायत जनजीवनमा पार्ने प्रभाव नजिकबाट महसुस गरिसकेका छौँ”, सहसचिव डा श्रेष्ठ भन्नुहुन्छ । कमजोर विकास पूर्वाधार, भौगर्भिक बनावट, हिमालयबाट निःसृत नदी प्रणाली तथा यिनै नदीमा आश्रित कृषि प्रणालीका कारण पनि नेपाल यसका असर बाट नराम्ररी प्रभावित भइरहेको बाँकी पृष्ठ २ मा

शिरिष आफसेट प्रेस

बर्दियास नगरपालिका-१ राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक (नजिकै), महोतरी

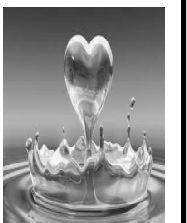
- ✓ पत्रिका
- ✓ क्यालेण्डर
- ✓ रजिष्टर, डाइरी
- ✓ किताब
- ✓ परीक्षा कपी
- ✓ पर्चा पम्पलेट
- ✓ बिल, भाउचर,

- ✓ स्ट्रिचन प्रिन्ट
- ✓ विवाह कार्ड
- ✓ प्रमाण पत्र
- ✓ भिजिटिङ्ग कार्ड
- ✓ भोला प्रिन्ट
- ✓ रबर स्टाम्प

- ✓ फ्लेक्स प्रिन्ट
- ✓ ब्यानर प्रिन्ट
- ✓ होर्डिङ्ग बोर्ड
- ✓ स्टिकर
- ✓ फाइल

साथै होम डेलिभरीको सुविधा छ ।

सम्पर्क नम्बर: ९८४४०२५१८४, ९८०७६७५१२५, ९८१५८८९६८२

‘निसास्सिदै तराई-मधेश,

छ । यसपटक सबैभन्दा मार तराई मधेशले भोगेको छ । अधिल्लो वर्ष ९सन् २०२४० को हिउँद ३० वर्षयताकै कम पानी परेको हिउँदका रूपमा दर्ज छ । यस वर्ष ९सन् २०२५० को हिउँद पनि सुक्खा नै भयो । अधिकांश स्थानमा सामान्यभन्दा ६० प्रतिशत बढी सुक्खा देखिएको विज्ञहरू बताइरहेका छन् । हुन त विश्वव्यापी रूपमा ताता दिनहरू बढ्दै छन् । तराई मधेशमा पनि गर्मी निरन्तर बढ्दो छ । त्यहाँको तापक्रम लगातार ४० डिग्री सेल्सियसभन्दा माथि पुग्दैछ । वन तथा वातावरण मन्त्रालयका मौसम विज्ञानविज्ञ हिमाल सिवाकोटी तापमान बढ्दै जाँदा मौसमी चक्रमा फेरबदल आइरहेको र त्यसले समग्र देश र विश्वभरी तराई मधेश समस्यामा परेको बताउनुहुन्छ । “यसपटक सामान्यभन्दा बढी पानी पर्ने प्रक्षेपण थियो, तर मधेशमा सामान्यभन्दा पनि कम पानी पर्‍यो । फेरि अन्य क्षेत्रमा बाढीपहिरोको अवस्था छ । अवस्था सुधिनसक्छ, तर कृषि क्षेत्रलाई ढिला भइसक्छ”, उहाँ भन्नुहुन्छ, “यसपटक आकाशेपानी मात्रै होइन, नदीमा पनि पानी कम भएकाले मधेशले प्रत्यक्ष मार खेप्नुपरेको छ ।” यहाँ भूमिगत पानीको स्तर घट्दै छ । सतह सिँचाइको पहुँच सबै क्षेत्रमा छैन, जहाँ छ त्यहाँ रोपाईं भइरहेकै छ । वरिष्ठ कृषि इन्जिनियर डा जीतवहादुर चन्द भन्नुहुन्छ, “पहिले २०-२५ फिटमा आउने पानी हाल १०० र कतिपय ठाउँमा तीन/चार सयमा मात्र आउने गरेको छ । हामीले जमिनबाट पानी तान्ने काम मात्रै गर्‍यौं”, तर पुनर्भरणमा ध्यान दिएनौं । त्यसैले समस्या थप चुलिएको हो ।”

वरिष्ठ कृषि इन्जिनियर सरोज अधिकारी पनि पानी पुनर्भरण प्रणाली बिथोलिएको, खोलानालामा पर्याप्त जलस्रोत नभएको र भएकै पानी पनि सिँचाइ प्रणालीमार्फत सबै ठाउँमा समान रूपमा वितरण गर्न नसकिएकाले चुनौतीपूर्ण अवस्था आएको बताउनुहुन्छ । मधेश प्रदेश अन्य क्षेत्रभन्दा संवेदनशील छ । यहाँ न पर्याप्त भूमिगत पानी छ, न त जङ्गल । पानीलगायत प्राकृतिक स्रोतको मुहान मानिएको चुरेमाथि नै छेडखानी भइरहेको छ । नेपालका प्रथम राष्ट्रपति डा रामवरण यादव बारम्बार भन्ने गर्नुहुन्छ, “चुरे तराई-मधेशको ‘लाइफलाइन’ हो । त्यसको गडबडीले मधेशको जीवनरेखा नै बदलिन सक्छ । यदि समयमै नसम्हालिन र त्यसका लागि ठोस पहल नगर्ने हो भने मधेश अबको केही वर्षमै मरुभूमि बन्नसक्छ । पानीकै लागि तडिपने अवस्था आउनसक्छ ।”

‘हालको खडेरी सामनाका लागि विज्ञका सुझाव’

कृषि मधेश प्रदेशको आर्थिक आधार र जीविकोपार्जनको मुख्य स्रोत हो । प्रदेशको दोस्रो आवधिक योजना ९,२०८१/८२-२०८५/८६० ले आव २०७९/८० मा मधेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रले ३५ दशमलव ०२ प्रतिशत योगदान गरेको भनी उल्लेख गर्नुले पनि यसलाई पुष्टि गर्छ । यहाँ कुल पाँच लाख ४२ हजार ५८० हेक्टर खेतीयोग्य छ, जसमध्ये पाँच लाख दुई हजार २२४ हेक्टरमा खेती हुन्छ । सिँचाइ सुविधा भने खेतीयोग्य जमिनको ४९ प्रतिशतमा मात्रै आंशिक रूपमा पुगेको तथ्याङ्क छ । यहाँ चन्द्र नहर, कोशी पम्प

नहर, कमला, वाग्मती तथा गण्डक नहर सिँचाइका मुख्य स्रोत हुन् । यसका अतिरिक्त साना बाँध, तलाउ, भूमिगत पानी तानेर सिँचाइ हुने गर्छ । धनुषाको नक्टाभिजमा रहेको कृषि यान्त्रिकीकरण प्रवर्द्धन केन्द्रका प्रमुखसमेत रहनुभएका वरिष्ठ कृषि इन्जिनियर अधिकारी हाल भूमिगत जलस्रोत घट्दै गएको र मधेशको समग्र क्षेत्र लाभान्वित हुनेगरी सतह सिँचाइ प्रणाली नभएकाले दुवै समस्या समाधानमा ध्यान दिनुपर्ने आवश्यकता औँल्याउनुहुन्छ ।

राष्ट्रिय कृषि आधुनिकीकरण परि योजनाका प्रवक्तासमेत र हनुभएका वरिष्ठ कृषि इन्जिनियर डा चन्द्र पनि विगतका अध्ययन र हालै कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रिस्तरीय निर्णयबाट मधेशका आठवटै जिल्लामा गरिएको अध्ययनका सिफारि अनुसार काम अगाडि बढाउनुपर्ने बताउनुहुन्छ । “आठ जिल्लामा चारवटा टोलीले आवश्यक अध्ययन गरेर तत्कालीन र दीर्घकालीन रूपमा गर्नुपर्ने कार्यबारे सुझाव दिएका छन्”, उहाँले भन्नुभयो, “त्यसअनुसार उपलब्ध स्रोतको परिचालन र थप स्रोतको सुनिश्चित गरी काम अगाडि बढाउन आवश्यक छ ।”

तत्काल गर्न सकिने: जे छ त्यहीबाट काम सुरु गरौं

अध्ययन टोलीले यहाँ तत्काल गर्न सकिने उपायका रूपमा भूमिगत जलस्रोतको यथोचित उपयोग र भएका नहर प्रणालीको प्रयोगलाई औँल्याएका छन् । पञ्चायतकालदेखि सरकारी र निजी क्षेत्रबाट जडान गरिएका एक हजारभन्दा बढी डिप ट्युबवेलमध्ये करिब ५०

प्रतिशत प्रयोगविहीन रहेकाले तिनको उपयोग नै सङ्कट समाधानका तत्कालीन उपाय भएको अध्ययन टोलीको सुझाव छ । यहाँ हजारौंको सङ्ख्यामा स्यालो ट्युबवेल छन्, तीमध्ये उत्तरी भेगमा भूमिगत पानीको सतह निकै तल पुगेकाले प्रयोगविहीन छन् । यसरी साना-तिना समस्याका कारण सञ्चालनमा नरहेका सयौं बोरिङ सञ्चालन उपयुक्त विकल्प भएको अध्ययन टोलीको ठहर छ ।

यहाँ कमला सिँचाइ आयोजना, साविकको समृद्ध तराई मधेश सिँचाइ विशेष कार्यक्रममार्फत सप्तरी, सिरहा र महोत्तरीमा मात्रै २३६ डिप ट्युबवेल जडान भएका छन् । तीमध्ये ९८ वटा मात्रै सञ्चालनमा छन् भने १३८ अझै सञ्चालन हुन सकेका छैनन् । यसमा करोडौं रकम खर्च भइसकेको छ र अब केही रकम खर्च गरेमा करिब चार हजार ५०० हेक्टरमा तत्काल सिँचाइ सुविधा उपलब्ध गराउन सकिने अध्ययन टोलीको ठहर छ ।

यस्तै, साविकको जनकपुर कृषि विकास योजनामार्फत सिरहा, धनुषा, महोत्तरी र सर्लाहीमा गरी २४२ वटा डिप बोरिङ जडान भएकामा त्यसमा ८५ वटा सञ्चालनमा छन् भने बाँकी १५७ वटा प्रयोगविहीन छन् । वरिष्ठ कृषि इन्जिनियर अधिकारीले भन्नुहुन्छ, “पुराना डिप ट्युबवेलको आवश्यक मर्मत गरी विद्युतीकरण, पम्प जडान तथा भूमिगत नाला विस्तार गर्न सकेमा तत्काल सिञ्चित क्षेत्रफल उल्लेख्य वृद्धि गर्न सकिन्छ ।”

प्रधानमन्त्री ओलीले पनि यहाँ पाँच सय डिपबोरिङ जडान गर्ने घोषणा गर्नुभएको छ । हालको बजार मूल्यअनुसार एउटा

बोरिङका लागि सम्पूर्ण काम गर्न रु एक करोडभन्दा बढी खर्च लाग्ने गरेको प्राविधिकहरू बताउँछन् । यसर्थ अबौं रूपैयाँ जोहो गर्नुपर्ने र जडान गर्न धेरै समय लाग्ने भएकाले यसै याममा त्यसबाट फाइदा लिने सम्भावना निकै कम छ । यदि पुराना बोरिङ मर्मत गरिए थोरै खर्चमा केही दिनमै समस्या समाधानमा उपयोग गर्न सकिने जानकारी हरेक बताउँछन् । इन्जिनियर डा चन्द्र आवश्यकताअनुसार नयाँ जडान र पुरानाको मर्मत सँगसँगै अगाडि बढाउने र कोशी, कमला, गण्डक, वाग्मतीजस्ता नहरहरूको सफाई र मर्मत गरी तुरुन्त लाभ लिन सकिने धारणा राख्नुहुन्छ ।

दीर्घकालीन समाधान: जलवायु उत्थानशील कृषि र सिँचाइ पूर्वाधार

“हाल देखिएको खडेरी केवल मौसमी समस्या होइन, यो जलवायु परिवर्तनको गहिरो प्रभाव हो । यस्ता कैयन समस्या आउन बाँकी नै छन् । त्यसअनुसार हामीले तयार हुनुपर्छ । अब ‘कहिले पानी पर्छ’ भनेर होइन कि ‘कम पानी परे के गर्ने र त्यसको विकल्प के छ’ भन्ने सोचअनुसार काम गर्ने बेला आएको छ”, वरिष्ठ कृषि इन्जिनियर डा शिव भा भन्नुहुन्छ । त्यसका लागि राष्ट्रिय कृषि अनुसन्धान परिषद् ९नार्क० लगायत निकायले बाली विकास र प्रविधिबारे गरेका अनुसन्धान तथा आविष्कारलाई अनुशरण गर्नुपर्ने उहाँको सुझाव छ । आकाशेपानीको विकल्पमा हाल सप्तरी, सिरहा, धनुषा, सर्लाही, बारा र पर्सामा रहेका नहरको मर्मत र पुनःसंरचना, नहर नै नभएका महोत्तरी र धनुषाजस्ता जिल्लामा सिँचाइको सम्भाव्यता

अध्ययन गरी आवश्यक पूर्वाधार बनाउनुपर्ने, भूमिगत जलस्रोतको संरक्षण र पुनर्भरणका लागि चुरे संरक्षणलाई सशक्त बनाउँदै, फेदी क्षेत्र र खोलानाला नजिक रिचार्ज पोखरी निर्माण गरी भू-जल पुनर्भरण गर्नुपर्ने विज्ञहरूको सुझाव छ ।

नदीमा बहाव वृद्धि र सतह सिँचाइ विस्तार भरपर्दो आधार बनाउन बहुप्रतिक्षित सुनकोशी-मरिन डाइभर्सन परियोजना छिटो सम्पन्न गर्ने र अन्य ठूला सिँचाइ परियोजना अगाडि बढाउनु पनि समस्याको दीर्घकालीन समाधान भएको धेरैको भनाइ छ । यस्तै, विश्व बैङ्कको सहयोगमा कृषि विभागमार्फत सर्लाही र रौतहटमा पाँच सय ‘स्मार्ट डिप ट्युबवेल सिँचाइ प्रणाली’ विकाससम्बन्धी परि योजना सञ्चालनको अवस्थामा रहेकाले त्यसलाई समयमै सम्पन्न गर्नुपर्ने पनि विज्ञहरूले ध्यानाकर्षण गराएका छन् । बदलिँदो जलवायु र वर्षा चक्रअनुसार अनुकूल खेती प्रणाली विकास गर्न अनुसन्धान र अध्ययनमा जोड दिन, सिँचाइ प्रणालीको आधुनिकीकरण, वर्षा पानी सङ्कलन, सोलार-पम्प प्रणालीको विकास, सुक्खा सहन सक्ने बालीको प्रवर्द्धनलगायत काम दीर्घकालमा सम्पन्न गर्नुपर्ने सुझाव छ । जलवायु परिवर्तन र त्यसका असर केवल वैज्ञानिक वा वातावरणीय विषय होइन, यी जीवन, जीविका, र भविष्यका सवाल हुन् ।

त्यसैले अबको कृषि विकास भगवान् भरोसा नभई विज्ञान र प्रविधिमा आधारित अनुमानयोग्य, जलवायु अनुकूलित, दिगो र उत्थानशील बनाउने गरी सिङ्गे राज्य नै लाग्नुपर्ने वन तथा वातावरण मन्त्रालयका उपसचिव कृषिअर्थ विज्ञ नरेश शर्माको सुझाव छ ।-गोरखापत्र

आवश्यक टेलिफोन नम्बरहरू			
जनकपुर		वर्दिवास	
धनुषा अस्पताल तथा अनुसन्धान केन्द्र प्रा.लि.	५२५८००	वर्दिवास अस्पताल	५५००९०
जनपा वारुण यन्त्र	५२००११	ट्राफीक प्रहरी	५५००५५
एम्बुलेन्स (सरोज फाउण्डेशन)	५२२८०६	छिन्नमस्ता सशस्त्र प्रहरी गण	५५०४०४
एम्बुलेन्स (मारवाडी सेवा समिति)	-५२२७६२, ५२१७८४	जिल्ला खानेपानि (गौरी डाडाँ)	५५०००५
एम्बुलेन्स (जानकी मेडिकल कलेज)	-५२६०९०, ५२६०९१	ढल्केवर (नो लाईट)	०४१-५६००६८
महााविर युवा कमीटी ऐंबुलेन्स	२५९८०	सुरक्षा क्याम (रेडियो नेपाल)	५५००२३
कृष्णा नर्सिंग होम	५२१९१८	वर्दिवास नगरपालिका	५५००३१
जनकपुर मेडिकल सेन्टर	५२०७१४	खानेपानि कार्यालय	५५०११०
जिया अल्ट्रासाउण्ड इमरजेन्सी सेन्टर	५२३३२८	प्रहरी	५२०१९९
जनकपुर रेल्वे	५२०२११	प्रहरी	५२००९९
आँखा अस्पताल	५२०३९६	वर्दिवास दुरसञ्चार	५५००००
जनकपुर सुरक्षा गुल्म	५२०१८६/५२६५८६	पारिजात स्मृति अस्पताल	५५०३७२
प्रहरी	५२००९९	नेपाल परिवार नियोजन संघ	५५०१०७
एम्बुलेन्स रेडक्रस	१०२	इलाका प्रहरी कार्यालय वर्दिवास	५५०००६
जनकपुर अञ्चल अस्पताल	५२००३३		
बछार प्रसुति सेवा केन्द्र	५२२४५७		
विद्युत फ्युज शाखा	५२०१५१		
बुद्ध एयर	५२५०२२		
गोर्खा एयर	५२१२९४		
सीता एयर	५२५९९०		
जानकी केवल टिभी नेटवर्क	५२३७२८		
		जलेश्वर	
		अस्पताल	५२००७०
		प्रहरी	५२०००९
		अस्थायी प्रहरी चौकी भीठामोड	५२०२०९
		एम्बुलेन्स	५२०१००
		विद्युत्	५२००६६
		विद्युत्	५२०११६
		महेन्द्रनगर	
		एम्बुलेन्स (सोसल वेलफेयर & रिसर्च सेन्टर) ४१-५४०२३२	
		महेन्द्रनगर, धनुषा ९८४४०२४५०/९८०४८२५६६०	
		एम्बुलेन्स (हिमालय युवा क्लब नक्टाभिज) ०४१-६२०४९९	
		९८०४८९५१२६	
		इलाका प्रहरी कार्यालय महेन्द्रनगर ५४०१९९	
		विद्युत प्राधिकरण महेन्द्रनगर ५४०१६९	
		ढल्केवर	
		IRDS समाज सहकारी अस्पताल ५५०४०१	
		खानेपानी	९८२४८०५९५०
		इलाका प्रहरी कार्यालय	०४१-५६०१००
		प्रहरी	५२००९९
		विद्युत फ्युज शाखा	०४१-५६०१६८
		एम्बुलेन्स	९८०४८६७५५४
		एम्बुलेन्स	९८१५८३२०३२
		ओम शान्ति पोलिक्लिनिक	०४१-५६०१५२

सुक्खाग्रस्त क्षेत्रका लागि आठ बुँदे निर्णय महोत्तरीमा ३० प्रतिशत मात्र धान रोपाई

खबर दर्पण समाचारदाता

साउन १३ गते, बर्दिया

मधेश प्रदेशको ऊर्जा, सिँचाई तथा खानेपानी मन्त्रालयले सुक्खाग्रस्त क्षेत्रका अति जोखिमयुक्त समुदायलाई राहत दिने र दीर्घकालीन समाधानका लागि आठ बुँदे निर्णय गरेको छ।
निमित्त सचिव रामकुमार खंगको अध्यक्षतामा आयोजित बैठकमा मन्त्रालय अन्तर्गतका विकास साभेदार र अन्य क्षेत्रका प्रतिनिधिहरूसँग छलफल गर्दै विभिन्न कदम उठाउने निर्णय गरिएको हो।

बैठकले प्रमुख निर्णय गर्दै भनेको छ, 'दुई दिनभित्र विकास साभेदारको क्षमता र कार्यक्षेत्रको नक्शाङ्कन गरी समितिमा पेस गरिनेछ।' यसका साथै, बैठकले अति जोखिममा परेका समुदाय र परिवारहरूको पहिचान गरी तुरुन्त राहत दिने निर्णय गरेको छ। विपद् व्यवस्थापन समितिसँग सहकार्य समन्वय गर्दै आवश्यक कार्यहरू गर्न पनि बैठकमा जोड दिइएको छ।
बैठकले डिपवोरिड र स्यालो द्युबवेल जडानको आवश्यकता रहेको स्थानमा प्राथमिकता दिने

निर्णय गरेको छ। यसका लागि विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरेर कार्ययोजना तयार पार्ने प्रक्रिया सुरु गरिनेछ। मन्त्रालयले वैकल्पिक कृषिको प्रवर्द्धनमा निजी क्षेत्र, विकास साभेदार र सरकारको दीर्घकालीन योजना सञ्चालन गर्ने निर्णयसमेत गरेको छ। साथै, चुरे संरक्षण र प्रवर्द्धनमा जोड दिने र सात दिनभित्र सुक्खाग्रस्त क्षेत्रको विपद् व्यवस्थापन र प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने निर्णयसमेत भएको निमित्त सचिव रामकुमार खंगले जानकारी दिए।

धर्बेन्द्रकुमार यादव 'यदुवंशी'

साउन १३ गते, बर्दिया

देशको अन्न भण्डारका रूपमा चिनिने मधेश प्रदेश यस वर्षको प्रतिकूल मनसुनका कारण गम्भीर संकटमा परेको छ। लामो समयदेखि वर्षा नहुनुका कारण धान रोपाई कार्य अत्यन्त प्रभावित भएको छ। भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयका अनुसार हालसम्म मधेश प्रदेशमा जम्मा ४७ प्रतिशत मात्र धान रोपाई सम्पन्न भएको छ। विशेष गरी महोत्तरी जिल्लामा अवस्था भन्ने भयावह देखिएको छ, जहाँ अहिलेसम्म केवल ३० प्रतिशत मात्र रोपाई सम्पन्न भएको कृषि ज्ञान केन्द्र महोत्तरीले जनाएको छ। खेतहरूमा पानी नपरेपछि माटो फुट्न थालेको र विउ सुक्न थालेको स्थानीय किसानहरूले बताएका छन्। औरही नगर पालिका-२ का किसान दिनेश

यादव भन्छन्, "खेत सुकेर चिरा परेको छ, सिँचाईको कुनै सुविधा छैन। यति बेला पानी नपरे धान रोप्न सकिन्न, खाद्यान्नको चरम अभाव आउने खतरा छ।" सिँचाईका वैकल्पिक उपाय नभएकाले किसानहरू पानी ट्याँकरको भर पर्न बाध्य छन्। तर त्यो पनि पर्याप्त छैन। पानीको चरम अभावले गर्दा खेत खालि राख्नुपर्ने अवस्था आएको यादवको भनाइ छ। स्थिति गम्भीर बन्दै गएपछि संघीय सरकारले मधेशलाई आगामी तीन महिनाका लागि विपद् क्षेत्र घोषणा गरिसकेको छ। प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले केही दिनअघि सुक्खा प्रभावित क्षेत्रहरूको स्थलगत निरीक्षण समेत गरेका थिए। तर किसानहरूले भने सरकारी र सहयोग कार्यक्रम प्रभावकारी नदेखिएको गुनासो

गरेका छन्। औरही नगरपालिका कृषि शाखा प्रमुख कविता बिष्ट भन्छन्, "हामी स्थानीय तहबाट राहत तथा सिँचाईको लागि पहल गर्दैछौं। तर संघ र प्रदेश सरकारबाट समयमै ठोस सहायता नआउँदा किसानहरूको पीडा बढ्दो छ।" बिष्टका अनुसार कृषकहरूको विउ, मल र डोजरका लागि तत्काल सहायताको खाँचो छ। यदि अबको केही दिनभित्र वर्षा नपरे, सिँचाईको वैकल्पिक उपाय ननिकाले, भने वर्षभरिका लागि खाद्यान्न संकट सिर्जना हुनसक्ने चिन्ता व्यक्त गरिएको छ। यसैबीच, कृषि ज्ञान केन्द्र महोत्तरीले समेत सिँचाईका लागि आर्कस्मिक योजना आवश्यक रहेको बताएको छ। केन्द्रले प्रभावित क्षेत्रमा डिप वोरिड, पानी ट्याँकर, डोजर सहयोग र राहत प्याकेज तुरुन्त उपलब्ध गराउन सरकारसँग आग्रह गरेको छ।

साउन महिनामा मासुको बिक्रि घट्यो

खबर दर्पण समाचारदाता

साउन १३ गते, बर्दिया

साउन महिनामा मासु बिक्रि घटेको छ। औरही नगरपालिका १ औरही बजारमा मासु व्यापार गर्दै आएका व्यापारीहरूले साउन महिनामा मासुको बिक्री आधाले घटेको बताएका छन्।
हिन्दु धर्म का अनुसार साउनलाई शिवको पवित्र महिना मानिने भएकाले मासुमाछा नखाने चलन बढेसँगै मासु व्यवसायमा गम्भीर असर परेको छ। मोतिबुल लहेरी, जो लामो समयदेखि खसी र कुखुराको मासु बिक्री गर्दै आएका छन्, भन्छन्, "अन्य समयमा दैनिक खसी ३ ओटा र कुखुरा ५० वटा कुखुरा बिक्री हुन्थ्यो, तर अहिले दैनिक खसी १ ओटा र कुखुरा १० पनि बिक्री गर्न मुश्किल छ। सोमबार त भन् बिक्री अत्यन्तै कम भयो।"
"उनले साउन महिनामा मासु व्यापारमा निरन्तर कमी देखिएको

र यस वर्ष अझै त्यो कमी बढेको बताए। साउन महिनालाई चोखो, पवित्र र व्रतवन्धको समय मानिएपछि धेरैले मासुमाछा नखाने र व्रत बस्ने भएकाले मासु व्यवसायमा यो असर परेको छ। साथै, बिहे, भोजजस्ता कार्यक्रमहरू पनि नहुँदा व्यापारमा थप कमी आएको छ। औरही नगरपालिका १ का अर्का मासु व्यापारी जाविर लहेरीका अनुसार पनि मासुको बिक्री असार महिनासम्म दैनिक खसीको मासु ५० देखि १०० किलो पुग्थ्यो, अहिले त्यो ३०-४० किलोसम्म भरेको छ। "हामी बर्दिया र आसपासका होटलहरूलाई मासु आपूर्ति गर्दै आएका थियौं, तर साउनमा उनीहरूको माग पनि घटेको छ। पहिले जसले २० देखि ५० किलो मासु लिनथ्यो, अहिले १० देखि १५ किलो मात्रै लिन थालेका छन्," उनले भने। औरही नगरपालिका १ औरही बजारमा सबैभन्दा पुरानो र चर्चित

होटल, संजय होटलका संचालक संजय भुजेलले पनि साउन लागेसँगै होटलमा आउने ग्राहक संख्या निकै घटेको बताए। "पहिले दैनिक १०० देखि २०० जना आउने होटलमा अहिले ६०-७० जना मात्र आउँछन्," उनले बताए। स्थानीय उद्योग वाणिज्य संघका पूर्व अध्यक्ष तथा औरही १ का स्थानीय वासिन्दा श्रावण चौधरीले भने, "साउन महिना हिन्दु धर्ममा धार्मिक महत्व बोकेको पवित्र समय हो। यस अवधिमा जनजीवन र व्यापार दुवै प्रभावित हुन्छन्। यो हाम्रो सांस्कृतिक मान्यता र परम्परालाई सम्मान गर्दै अघि बढ्नु जरुरी छ।" साउन महिनामा धार्मिक भावनाले मासु कारोबारमा आएको कमी व्यापारीहरूका लागि चुनौती त हो नै, तर यसले स्थानीय परम्परा र संस्कृतिको सम्मान पनि दर्शाउँछ। व्यापारीहरूलाई आशा छ कि साउन पछि फेरि व्यापारमा सुधार आउनेछ।

कृषक वर्गमा अनुरोध

नेपाल एक कृषि प्रधान देश भएको र खाद्यमा आत्म निर्भरता बढाउने सरकारी प्रयास स्वरूप किसानलाई विभिन्न खालेसेवा सुविधा उपलब्ध हुँदै आएको छ। समयमा वर्षा नहुँदा कयन खेत वारीहरू बाँझै छन्, नजिकै पानीको श्रोत नभएको ठाउँमा के कसरी सिँचाई गर्ने सवालमा तराईका जिल्लाहरूमा भूमिगत (जमिनमुनी) का जललाई उपभोग गर्न सकिन्छ। यसरी भूमिगत जलश्रोतबाट अधिकतम रूपमा सिँचाई सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यले भूमिगत जलश्रोत विकास समिति महोत्तरीले धुनषा, महोत्तरी, सर्लाही र सिन्धुली जिल्लाको केहि भागमा समूहगत सिँचाई सेवा उपलब्ध गराउँदै आइरहेको छ। नजिकै पानीको मुहान नभएको ठाउँमा के कसरी सिँचाई गर्न सकिन्छ भने अधिक जानकारीका लागि तपसीलको ठेगानामा सम्पर्क राखी खाद्यमा आत्म निर्भरता बढाउन भूमिगत जलश्रोत सिँचाई प्रयोग गरौं।

भूमिगत सिँचाई विकास डिभिजन

महोत्तरी फोन नं. ०४४-५२०४५४

जानकी एकेडेमीक हस्पिटल प्रा.लि.

Hot line number
९८५४०२१३९५, ९७४८४५७४९०

रामगोपालपुर-८ पर्सा देवाड (महोत्तरी)

मधेश प्रदेश मै पहिलो पटक विभागिय विशेषज्ञ डाक्टरहरूद्वारा विरामीहरूको उपचार २४ सै घण्टा सेवा उपलब्ध गराउने पहिलो संस्था जानकी एकेडेमिक हस्पिटल प्रा.लि आफनो सम्पूर्ण सेवाहरू सुरु गरिसकेको सहर्ष जानकारी गराउदछौं।

- सम्पूर्ण इमरजेन्सी अप्रेसनहरू २४ औ घण्टा
- दैनिक OPD सेवा ९ देखि ४ बजे सम्म
- चोटपटक तथा दर्घटनामा परी हाडहरू भाँचिएकाहरूलाई C-Arm मेशिनद्वारा
- अत्याधुनिक तरिकाले प्लाष्टर गर्नुको साथै विना ठूलो चिरफार गरी अप्रेसन
- अति शिकिस्त नवजात शिशुहरूको लागि NICU व्यवस्था

स्नायु तथा मानसिक रोग र नाक, कान तथा श्दीको रोग प्रत्येक महिनाको पहिलो हप्ता

- २४ सै घण्टा नर्मल डेलिभरी, आवश्यक अनुसार LSCS अप्रेसनको सुविधा।
- पाठेघर सम्बन्धी हरेक समस्याको उपचार गर्नुको साथै अत्याधुनिक मेशिनद्वारा अप्रेसन सुविधा।
- पेट भित्र बच्चाको अवस्था जाँचन CTG को व्यवस्था।

चार वर्षदेखि १७ डिप ट्युबवेल प्रयोगविहीन

खबर दर्पण समाचारदाता
साउन १३ गते, ढल्केबर

धनुषा जिल्लाको बटेश्वर गाउँपालिकामा चार वर्ष अघि सिँचाइको सुविधा पुर्याउनका लागि गाडिएका १७ वटा डिप ट्युबवेल अझै सञ्चालनमा आएका छैनन् । स्थानीय सरकारले साढे २ करोड रुपैयाँभन्दा बढी खर्च गरेर यी ट्युबवेल गाडे पनि समयमै सञ्चालन नगरेपछि यी सिँचाइ पूर्वाधारहरू जीर्ण हुँदै गएको हो । सिँचाइका लागि गाडिएका यी ट्युबवेल सञ्चालनमा नआउँदा बटेश्वर र आसपासका क्षेत्रका किसानहरू सिँचाइ समस्यामा परेका छन् । स्थानीय किसानहरूले आकाशे पानीको भरमा खेती गर्दै आएका छन् । तर, वर्षा नहुँदा उनीहरूको कृषि उत्पादनमा गिरावट आएको छ ।

ट्युबवेलसम्बन्धी जानकारी रामविरोध महतोका अनुसार, 'ट्युबवेल गाडिएको केही महिनाभित्रै सञ्चालनमा ल्याइसक्नुपर्छ, अन्यथा फिल्टर जाम भएर पानी नआउने अवस्था आउनसक्छ ।' उनले भने, 'बालुवा थुप्रिएर बोर होल नै बन्द हुनसक्छ ।' समयमै सञ्चालन नगरेपछि यी ट्युबवेलका बहुमूल्य पूर्वाधारहरू दुरुस्त रहन सकेका छैनन् । बटेश्वरका किसान राजकिशोर महतोले भने, 'जमिन मुनिको पानी तानेर खेतवारीमा सिँचाइ सुविधा पुर्याउने उद्देश्यले गाडिएको ट्युबवेल अझै प्रयोगमा आउन सकेको छैन ।' महतोका अनुसार, 'यति बेला यदि ट्युबवेल सञ्चालनमा आएका भए हामीलाई आकाशे पानीको कुरेर बस्नु पर्दैनथ्यो । अहिले धान रोपाईँमा गाह्रो भइरहेको छ ।'

उनले सिँचाइको अभावले गर्दा यो वर्ष धान रोप्न नपाएको बताएका छन् । बटेश्वर गाउँपालिकाका अध्यक्ष रामअशिश महतोले भने, 'प्रदेश सरकारको सहयोगमा १७ वटा ट्युबवेलमध्ये सात वटामा ट्रान्सफरमर जडान गरिएको छ ।' उनले थपे, 'विद्युत लाइन जडानको काम अगाडि बढाइएको भए पनि चालु आर्थिक वर्षमा ट्युबवेल सञ्चालनमा ल्याउन सकिने अवस्था छैन ।' अध्यक्ष महतोले सिँचाइ प्रणाली सञ्चालन गर्न समरसिवल मोटर, प्यानल, पाइप लगायत थुप्रै उपकरण खरिद गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरे । उनले भने, 'यसका लागि पालिकामा बजेट छैन । हामी चालु आर्थिक वर्षमा विद्युत विस्तारको काम सम्पन्न गरेर आउँदो आर्थिक वर्षमा ट्युबवेल सञ्चालनको प्रक्रिया अगाडि बढाउनेछौं ।'

धनुषामा धारिलो हतियार प्रहार गरी बालिकाको हत्या, दुईजना घाइते

खबर दर्पण समाचारदाता
साउन १३ गते, जनकपुरधाम

धनुषामा धारिलो हतियार प्रहार गरी एक बालिकाको हत्या भएको छ भने एक महिला र एक अन्य बालिका गरी दुईजना घाइते भएका छन् । घटनाको जनकपुरधाम उपमहानगरपालिका-४ मा धारिलो हतियार प्रहार गरी एक बालिकाको हत्या भएको हो र दुईजना घाइते भएको धनुषा प्रहरीले जनाएको छ । जनकपुरधाम ४ को कटैया चौरी भन्ने स्थान नजिक भएको घटनामा धनुषाको बटेश्वर गाउँपालिका-५ शान्तिपुरका दिनेश यादवकी १४ वर्षीया छोरी अञ्जली यादवको मृत्यु

भएको छ । अञ्जलीको घाँटी काटिएको छ । अञ्जलीकी आमा ३६ वर्षीया आशा यादव र आशाकी १५ वर्षीया भतिजी राधा यादव घाइते छन् । उनीहरूलाई उपचारका लागि प्रादेशिक अस्पताल जनकपुरमा भर्ना गरिएको छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालय धनुषाका अनुसार जनकपुर-४ स्थित सूर्यनन्द चौधरीको एकतले पक्की घरमा डेरा गरेर बस्ने धनुषाको क्षीरेश्वरनाथ नगरपालिका-९ इच्छापुरका ३५ वर्षीय रामबाबु साहले सोमबार राति करिब साढे ११ बजे धारिलो खुकुरी प्रहार गरेर १५ वर्षकी अञ्जलीको हत्या गरेका हुन् भने आशा र राधा यादवमाथि पनि खुकुरी

प्रहार गरेका छन् । खुकुरी प्रहार बाट आशाको टाउको र शरीरको विभिन्न भागमा घाउ लागेको छ भने राधाको दाहिने घुँडा र दाहिने हात काटिएको छ । अञ्जली जनकपुरमा डेरा गरी आमासँग बसेर पढिरहेकी थिइन् । साह आफ्नै श्रीमतीको हत्या अभियोगमा ५ वर्ष जेल सजाय काटिसकेका छन् । मधेश प्रदेश प्रहरी प्रमुख उमा चतुर्वेदीका अनुसार घटना गएराति ११ बजेतिर भएको हो । उनले घटनाको अनुसन्धान भइरहेको र धारिलो हतियार प्रहार गरी फरार भएका व्यक्तिको खोजी भइरहेको जानकारी दिए ।

चुरेको अस्तित्व बचाउन आँखामा कालोपट्टी बाँधेर विरोध

खबर दर्पण समाचारदाता

साउन १३ गते, जनकपुरधाम चुरे तथा वनजंगल संरक्षण अभियानका संयोजक सुनिल यादवले प्रतिनिधिसभामा छलफलमा रहेको भूमि व्यवस्थापनसम्बन्धी विधेयकको विरोध गर्दै अनौठो प्रदर्शन गरेका छन् । यादवले आँखामा कालोपट्टी बाँधेर जनकपुरधामका प्रमुख चोकहरू जनक चोक, भानु चोक, मिल्स एरिया हुँदै मुख्यमन्त्री कार्यालयसम्म परिक्रमा गर्दै विरोध प्रदर्शन गरेका हुन् । यादवले प्रदर्शनको क्रममा प्रदेश सरकारलाई सात बुँदे ज्ञापनपत्र बुझाउँदै विधेयक फिर्ता लिन माग गरेका छन् । उनले प्रतिनिधिसभामा प्रस्तुत भूमि

विधेयक पारित भएमा सरकारी वन क्षेत्रको अस्तित्व संकटमा पर्ने चेतावनी दिए । 'यदि यो विधेयक पारित भयो भने भू-माफियाको नियन्त्रण बढेर चुरे क्षेत्रको दोहन तीव्र हुनेछ । यसले मधेशलाई मरुभूमिमा परिणत गर्ने जोखिम पैदा गर्छ,' उनले भने । यादवले विधेयकको विरोधसँगै चुरे क्षेत्रको संरक्षण र मधेशको जल संकट समाधानका लागि गम्भीर मागहरू उठाए । उनले सरकार र सांसदहरूलाई चुरे क्षेत्रको संवेदनशीलता बुझेर विधेयक तत्काल फिर्ता लिन आग्रह गरे । 'यदि चुरे क्षेत्रलाई संरक्षण गर्न सकिएन भने केही दशकमा मधेशमा पानीको अभावसँगै जीवनयापन असम्भव हुनेछ,'

उनले चेतावनी दिएका छन् । ज्ञापनपत्रमा उनले मधेश प्रदेशलाई सुख्खाखडेरी र जल संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरेपछि किसानलाई राहत नपुगेको कुरा उठाउँदै तत्काल राहत र क्षतिपूर्तिको घोषणा गर्नुपर्ने कुरा राखेका छन् । साथै, खानेपानी समस्या समाधानका लागि अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन योजना सुनिश्चित गरेर बजेट विनियोजन गर्नुपर्नेमा जोड दिएका छन् । चुरे संरक्षण र जल स्रोत व्यवस्थापनका लागि लामो समयदेखि संघर्षरत यादवले चुरे क्षेत्रको वन फँडानी, अवैध उत्खनन र भू-माफियाको हस्तक्षेपका कारण जल संकट अझै गम्भीर बनिरहेको यादवले बताए ।

लु बाट बच्ने उपायहरू

घरको छानामा सेतो पेन्ट लगाउने

घाममा निस्कदा छाता ओढ्ने

कोल्ड ड्रिन्क्स र मदिरा सेवन नगर्ने

मौसमी फलफूल र रस सेवन गर्ने

खुकुरी वा कुनै संरचनाको छाहारीमा बस्ने

चर्को घाममा खेतवारीमा काम नगर्ने

प्रसस्त पानी पिउने, जीवन जल पिउने

गौडाला नगरपालिका